

**Рішення спеціалізованої вченої ради ДФ 49.106.2024
про присудження ступеня доктора філософії
Соколовському Віктору Анатолійовичу**

Спеціалізована вчена рада Одеського національного університету імені І. І. Мечникова прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії галузі знань **10 Природничі науки** на підставі прилюдного захисту дисертації **«Рекреаційно-туристський потенціал як умова формування рекреаційного комплексу Середнього Придніпров'я»** за спеціальністю **106 Географія** «21» травня 2024 року.

Соколовський Віктор Анатолійович народився 30 травня 1980 року, громадянин України. Освіта вища: закінчив у 2001 році Кіровоградський державний педагогічний університет імені В. К. Винниченка за спеціальністю «Географія та біологія». В 2005 році здобув другу вищу освіту в Київському університеті туризму, економіки та права за спеціальністю «Професійна освіта: Туризм». Працює на посаді старшого викладача кафедри менеджменту, економіки та туризму, факультету менеджменту Льотної академії Національного авіаційного університету з 2006 року до цього часу.

Дисертацію виконано в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова. Науковий керівник: доктор географічних наук, професор Яворська Вікторія Володимирівна.

Здобувач виконав освітньо-наукову програму підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти зі спеціальності 106 Географія.

Здобувач має 58 наукових публікацій за темою дисертації, з яких 2 статті у виданнях, що входять до міжнародної наукометричної бази Scopus; 5 статей – в наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 1 стаття – у міжнародному науковому виданні країн ЄС; 6 розділів і підрозділів у монографіях і колективних монографіях та 44 – у матеріалах і тезах конференцій та семінарів. З них 8 відповідають вимогам чинного законодавства для здобуття ступеня доктора філософії, в т.ч. 5 – статті у наукових фахових виданнях України, 1 одноосібний розділ у колективній монографії, а також 2 статті у закордонних виданнях, індексованих у наукометричній базі Scopus:

1. Соколовський В.А. Аналіз основних підходів до класифікації рекреаційних ресурсів як основи формування регіонального рекреаційного комплексу. *Географія та туризм* 2018. Вип. 45. С. 15-24. DOI: <https://doi.org/10.17721/2308-135X.2019.45.24-36> (наукове фахове видання України).

2. Соколовський В.А. Оцінка природно-ресурсного потенціалу для формування регіонального рекреаційного комплексу Середнього Придніпров'я. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: Географія. 2019. Вип. 31, № 1-2. Вінниця, 2019. С. 154-161. (наукове фахове видання України).

3. Соколовський В.А., Щоголева І.В. Перспективи розвитку

екологічного туризму на природоохоронних територіях Середнього Придніпров'я. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Географія. № 1 (Випуск 46). 2019 С. 239-248. DOI: <https://doi.org/10.25128/2519-4577.19.2.30> (*проаналізовано передумови та визначено ресурсний потенціал для розвитку екологічного туризму в межах Середнього Придніпров'я) (*наукове фахове видання України*).

4. Соколовський В.А. Суспільно-історичний потенціал формування рекреаційного комплексу Середнього Придніпров'я. *Географія та туризм* 2019. Вип. 49. С. 37-47 DOI: <https://doi.org/10.17721/2308-135X.2019.49.37-46> (*наукове фахове видання України*).

5. **Соколовський В.А.**, Щоголева І.В. Івент-туризм Середнього Придніпров'я як стратегічний напрям регіонального розвитку. *Географія і туризм*. 2021. № 60. С. 33-42 DOI: <https://doi.org/10.17721/2308-135X.2020.60.33-42> (*здійснено загальний аналіз подієвих ресурсів регіону та просторових моделей розвитку івент-туризму в регіоні; систематизовано івенти, які проводяться на території Середнього Придніпров'я.) (*наукове фахове видання України*).

6. Bondar Iu, Shchoholieva I, **Sokolovskiy V**, Petrenko N, Maliuga L, & Tereshchuk N. Prerequisites for the ecologization of recreational and tourist activities in Ukraine. *IOP Conf. Ser.: Earth Environ. Sci.* 1126 012014, 2023. DOI: 10.1088/1755-1315/1126/1/012014 (*Індексується Scopus*) (*визначено основні кроки подальшої екологізації рекреаційно-туристичної діяльності в Україні).

7. Kharazishvili Yu., Bugayko D., Lyashenko V., **Sokolovskiy V.** & Baranov V. Strategizing for sustainable development of transport systems in the safety dimension. *IOP Conf. Ser.: Earth Environ. Sci.* 915, 2021. P. 1-13. DOI: 10.1088/1755-1315/915/1/012025 (*Індексується Scopus*) (*проаналізовано підходи до стратегії сталого розвитку транспортних систем на прикладі авіаційного транспорту України).

8. Соколовський В. Аналіз ресурсного потенціалу для формування регіонального рекреаційного комплексу Середнього Придніпров'я. *Пошуки туристської привабливості Кіровоградської області: наукові розвідки* : [монографія] / За заг. ред. д.г.н. О.В. Колотухи. Дніпро : ФОП Середняк Т.К., 2020. - Розд. 3. - С. 163-174 (*одноосібний підрозділ у монографії*).

У дискусії взяли участь члени спеціалізованої вченої ради:

Рецензент: Шашеро Антоніна Миколаївна, кандидат географічних наук, доценту, доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Виступ і дисертація В. Соколовського оцінені позитивно. Зауваження та рекомендації:

1) В дисертаційному дослідженні (підрозділ 1.1) використане поняття «ресурсно-рекреаційний потенціал». Не зовсім зрозуміло необхідність введення цього терміну, якщо широко вживаним є термін «туристично-рекреаційний потенціал», який вміщує в себе і сукупність всіх умов і ресурсів

для організації рекреаційної діяльності на певній території. Тим більше, крім 1.1. це поняття автором не застосовується в роботі;

2) В дисертаційному дослідженні (підрозділ 1.2, с. 56) автор наголошує, що для економічної оцінки рекреаційних ресурсів використовуються методики, які визначають продуктивність рекреаційних ресурсів, але не аналізує подібних методик, обмежившись посиланням на авторів, що їх розробляли;

3) У підрозділі 2.3 автор рекомендує для визначення атрактивності суспільно-історичних ресурсів схему бальної оцінки (табл. 2.4), але далі у власному дослідженні її не використовує, а користується вербальною оцінкою рекреаційно-туристичного потенціалу;

4) Незрозуміло, яким чином схема (рис. 3.10) дозволяє визначити обсяг рекреаційного навантаження, на яку автор посилається вказуючи, що: «Схема районування дозволяє визначити обсяг рекреаційного навантаження на різні території та, відповідно, оптимально вирішувати питання раціонального використання рекреаційних ресурсів з урахуванням їх відтворення та охорони»;

5) Зауваження технічного характеру: в роботі зустрічаються деякі граматичні та стилістичні помилки; на с.119 в тексті відсутнє посилання на рис 3.5; на с.131 табл. 3.4 вказано Джерело: [узагальнено автором] без посилань на джерела — напевно розроблено автором (?) або слід сформулювати посилання.

Опонент: Любіцева Ольга Олександрівна, доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри країнознавства і туризму Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Виступ і дисертація В. Соколовського оцінені позитивно. Зауваження та рекомендації:

1) Об'єктом дослідження автором визначено Середнє Подніпров'я. Територія є модельною, на якій автор провадить апробацію свого підходу та методики і ця методика в подальшому, як засвідчує сам автор, може бути використана при дослідженні інших регіонів. Тому варто було б точніше визначити об'єкт дослідження.

2) Метою роботи автор зазначив аналіз рекреаційно-туристського потенціалу та дослідження територіальної організації рекреаційного комплексу Середнього Придніпров'я, а в темі роботи зазначений аналіз потенціалу з метою формування регіонального рекреаційного комплексу, тож подібне формулювання можна тлумачити як оцінку наявної територіальної організації і наявного потенціалу, тобто не відображено процес формування;

3) Зазначене автором друге завдання дослідження – «визначити сутність і фактори формування регіонального рекреаційного комплексу» в змісті отримало відображення під назвою «Сутність регіонального рекреаційного комплексу», більш логічним було б використати в змісті повну назву завдання, тим більше, що в самій роботі автор аналізує обидва аспекти цього завдання;

4) Доцільно було б у Додатки внести розрахункові дані до рис. 3.3., на

якому автор визначив головні осередки «на підставі аналізу транспортної доступності до найцінніших рекреаційних ресурсів від розподільчих центрів та показників компактності території регіону».

5) У легенді до рис. 3.10 не відображені види рекреаційних ресурсів та специфіка їх використання, про що говориться у тексті дисертації (с. 133);

6) Висновки до Розділу 3 потребують конкретизації, в них не відображена практична цінність запропонованого рекреаційного районування регіону дослідження;

7) Зауваження технічного характеру: в роботі зустрічаються деякі граматичні та стилістичні помилки; відсутність уніфікації щодо вказання сторінок (великі/малі літери) при бібліографічних посиланнях; на с.119 в тексті відсутнє посилання на рис 3.5; на с.121 порушено нумерацію рисунків (два різні рисунки під номером 3.6), на рис.2.2. (с.76) не дописана повна назва.

Опонент: Мальська Марта Пилипівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму Львівського національного університету імені Івана Франка. Виступ і дисертація В. Соколовського оцінені позитивно. Зауваження та рекомендації:

1. У визначенні наукової новизни дисертант наголошує, що ним удосконалено оцінку чинників та передумов формування регіонального рекреаційного комплексу, але не зрозуміло яким саме чином вдосконалено.

2. Автор зазначає, що використовувався літературний метод, подібне формулювання слід вважати застарілим, доцільніше використовувати «опрацювання наукового доробку з даного питання...».

3. В другому та третьому розділах дослідження та на окремих картосхемах застосовано старий адміністративний поділ областей, що входять до складу Середнього Придніпров'я.

4. Необхідно більш чіткіше сформулювати критерії та ознаки виділення рекреаційних районів; критерії та ознаки виділення рекреаційних зон, а не приводити загальний перелік районоформуючих факторів.

5. Зауваження технічного характеру:

- в дисертації простежується велика кількість скорочень, що значно погіршує сприйняття матеріалу;

- на с. 69 «розраховано автором» подано після назви рисунку;

- на с. 76 в назві рисунку - Рис 2.2 потенціал природних рекреаційних... (вірогідно пропущене слово «ресурсів»);

- на с. 89 у посиланні на таблицю 2.5 пропущене слово табл.;

- на с. 96 назва таблиці подана не курсивом;

- табл. 1.2., 2.8, 2.9 займають повну сторінку чи більше, доцільно розмістити в додатках;

- в роботі зустрічаються деякі граматичні та стилістичні помилки, а також помилки перекладу.

Опонент: Король Олександр Дмитрович, доктор географічних наук, доцент, завідувачу кафедри географії та менеджменту туризму Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Виступ і

дисертація В. Соколовського оцінені позитивно. Зауваження та рекомендації:

1) Зазначене автором сьоме завдання дослідження (розкрити особливості функціонування рекреаційного комплексу Середнього Придніпров'я в ринкових умовах, визначити шляхи та розробити пропозиції його оптимізації) розглядається автором частково в підрозділі 3.1 (просторова структура рекреаційного комплексу регіону) та частково в підрозділі 3.3 (проблеми та перспективи розвитку рекреаційного комплексу Середнього Придніпров'я). Доцільно було цьому завданню присвятити окремий підрозділ, або розділити його на два завдання та узгодити з ними зміст дисертаційного дослідження.

2) У підрозділі 2.3. «Суспільно-історичний та соціально-економічний потенціал рекреаційного комплексу Середнього Придніпров'я» наголошується, що «важливе значення для функціонування територіальних рекреаційних систем мають соціально-економічні рекреаційні ресурси ... як фактори ... що породжують потребу в організації рекреаційної діяльності». Автором проаналізована матеріально-технічна база, в той же час населенню як потенційним рекреантам, що формують туристичні потоки і здійснюють рекреаційну діяльність, приділено недостатньо уваги. Хоча ще В. Преображенський зміщує акценти із ресурсів та інфраструктури територіально-рекреаційних систем (ТРС) на рекреаційну діяльність, розвиваючи концепцію рекреаційно-географічного простору (РГП), що містить у центрі рекреантів із їхніми циклами рекреаційної діяльності;

3) На кількох картосхемах використовується старий адміністративний поділ Кіровоградської та Черкаської областей;

4) Досить дискусійною є запропонована автором система таксономічних одиниць районування, так наприклад: більшість дослідників розглядають зону як найвищу таксономічну одиницю, а в межах району варто виділити підрайони; 5) Окремі висновки потребують конкретизації відносно до виконаного дисертаційного дослідження, вони мають більш повно відображати результати власного дослідження. Так, в пункті 5 Висновків бажано підкреслити, в чому полягає унікальність регіону Середнього Придніпров'я, а до пункту 7 Висновків бажано було б додати критерії і ознаки виділення таксономічних одиниць.

В обговоренні прийняли участь голова, члени спеціалізованої вченої ради і присутні на засіданні фахівці:

Опонент: Любіцева Ольга Олександрівна, доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри країнознавства і туризму Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Подякувала здобувачу за виконане ним ґрунтовне дослідження і побажала оформити напрацювання у вигляді монографічного видання. Наголосила на тому, що чим більше буде здійснено подібних досліджень, ти більше підстав заявляти географію як теоретико-методичну і практично-орієнтовану галузь, спрямовану на вирішення питань управління розвитком туризму в країні. Туризм є дуже територіально локалізованою сферою діяльності, тому роль географії в його

дослідженнях має бути провідною. При цьому ми оцінюємо привабливість, яка формує потоки туристів, які, в свою чергу, висувають вимоги до організації туристичного процесу; також досліджуємо та оцінюємо ресурси і інфраструктуру. Для регіону, який приділяє значну увагу розвитку активних видів туризму, позиціонує себе як регіон для активних, екологічно спрямованих туристів, характерні одно-дводенні подорожі, які не будуть формувати велике навантаження на готельну інфраструктуру. Важливим аспектом є те, що територія досліджуваного регіону може бути використана для потреб реабілітації військових, адже тут є відповідна база. Є ще один важливий ресурс – це сільський туризм, садиби, вмотивовані власники, сповнені ентузіазму і креативних ідей. І цей ресурс теж можна залучати для потреб реабілітації.

Опонент підкреслила, що дисертаційна робота Соколовського В.А. розкриває потенціал, можливості регіону Середнього Придніпров'я. В роботі проведене районування, при здійсненні якого автор спробував поєднати районування і кластеризацію, і це дуже позитивний досвід для майбутніх досліджень.

Опонент побажала здобувачу подальших успіхів у викладацькій і науковій діяльності та підтвердила свій висновок, що робота є завершеною авторською розробкою, містить авторський погляд, має практичне спрямування на післявоєнний розвиток туризму в Україні, а її автор Соколовський Віктор Анатолійович заслуговує на присвоєння йому наукового ступеня доктора філософії.

Опонент: Мальська Марта Пилипівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму Львівського національного університету імені Івана Франка відмітила, що тема дисертаційної роботи Соколовського В.А. надзвичайно актуальна, гарно сформована і має неабияке значення для подальшого розвитку туризмології. В даному сенсі є важливим як поняття «гостинність», яке сформувалось на стику туризму і готельно-ресторанної справи, так і напрямок рекреалогії як паросток від дерева туризмології, недарма до назви спеціальності «Туризм» додано слово «рекреація». Елементи рекреаційно-туристичного комплексу є невід'ємними, і саме географія поєднує їх своєю теорією і методологією. Саме такий комплексний підхід присутній в дисертаційній роботі. Опонент зазначила, що з точки зору об'єкту, методології та методики, кількості публікацій та інших досягнень дисертаційна робота Соколовського Віктора Анатолійовича відповідає всім вимогам і заслуговує на отримання ступеня доктора філософії.

Опонент: Король Олександр Дмитрович, доктор географічних наук, доцент, завідувачу кафедри географії та менеджменту туризму Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, відмітив, що вважає почесним приймати участь в дискусії провідних туризмознавців. Також відмітив, що заміна назви спеціальності «Туризм» на «Туризм і рекреація» є заслугою саме географічної науки. Тому актуальною стає рекреаційна географія, в дослідженнях якої відбувається збалансування

традиційних підходів з новітніми віяннями. Оцінити рекреаційні ресурси дійсно дуже важко, підвести їх під одну базу. Одним з підходів до такої оцінки є аналіз того, для кого слугують і на кого зорієнтовані ресурси, тобто аналіз величини і структури туристичних потоків. Великим плюсом дисертаційної роботи є те, що вона виконана на основі методології рекреаційної географії та є класичною географічною роботою. Соколовський Віктор Анатолійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії.

Рецензент: Шашеро Антоніна Миколаївна, кандидат географічних наук, доценту, доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму Одеського національного університету імені І. І. Мечникова зазначила, що Соколовський В.А. дуже ґрунтовно орієнтується в матеріалі дослідження і всебічно його презентує, адже, як говорив Олександр Григорович Топчієв, якщо людина може показати проблему на карті або схемі, то вона дійсно в ній розбирається. Автором розроблено і представлений в роботі великий обсяг картографічного матеріалу, розроблені власні методологічні моделі. Результати дослідження апробовані на численних науково-практичних конференціях, представлені у фахових виданнях. Соколовський Віктор Анатолійович, безсумнівно, заслуговує на ступінь доктора філософії за спеціальністю 106 Географія.

Голова Ради: Сич Віталій Андрійович, доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри економічної та соціальної географії і туризму Одеського національного університету імені І. І. Мечникова відмітив, що дисертаційна робота Соколовського Віктора Анатолійовича є самостійно виконаним науковим дослідженням, одержані результати є достовірними, науково обґрунтованими, забезпеченими використанням сучасних методів досліджень, опрацюванням великого обсягу матеріалу. Результати роботи багаторазово обґрунтовувались в фахових виданнях та на конференціях. В результаті виконання освітньо-наукової програми підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти зі спеціальності 106 Географія автор набув таких компетентностей, як здатність породжувати нові ідеї, виконувати наукові дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в географії, та дотичних до неї напрямках, здатність ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру, забезпечувати якість виконаних досліджень, формулювати наукову проблему, робочі гіпотези, які передбачають глибоке переосмислення фундаментальних та створення якісно нових знань.

Рекреація і туризм підвищили свій статус від дозвільних занять до видів економічної діяльності, галузей господарства, сфер національної економіки в більшості країн світу, представляють собою складні функціональні міжгалузеві комплекси. Така трансформація туризму ставить і проблему економічної оцінки його ресурсів. Для нашої країни характерні суттєві диспропорції регіонального розвитку, недостатня сформованість галузевої та територіальної структури рекреаційного комплексу. Регіон Середнього Придніпров'я залишається недостатньо залученим до

рекреаційного використання. В своєму дослідженні автором запропоновані перспективні напрями розвитку регіонального рекреаційного комплексу, проведений ретельний аналіз його територіальної організації, викладені пропозиції щодо створення регіонального кластеру з представленням відповідної моделі. Як підсумок голова ради зазначив, що дисертаційна робота цілком відповідає спеціальності 106 Географія, існуючим вимогам до дисертацій, і її автор Соколовський Віктор Анатолійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 10 Природничі науки за спеціальністю 106 Географія.

Науковий керівник: Яворська Вікторія Володимирівна, доктор географічних наук, професор, декан геолого-географічного факультету ОНУ імені І.І. Мечникова зазначила, що дисертаційна робота сформована, написана грамотною науковою мовою, є результатом власного дослідження аспіранта. Регіон дослідження розглядається як важливий полігон для дослідження і опробування рекреаційно-туристичної діяльності. Зараз регіон знаходиться в складних умовах, і саме він під час війни прийняв першу хвилю біженців і переселенців, тому туристична діяльність не зовсім на часі, але регіон має потужний потенціал для подальшого використання, і після закінчення війни цей регіон дійсно буде затребуваний як для реабілітаційних моментів, відновлення, так і для подальшого розвитку рекреаційно-туристичної діяльності. Науковий керівник підкреслила, що дисертаційна робота має практичне впровадження. Аспірант приймав участь в науково-дослідних темах як кафедри економічної та соціальної географії і туризму ОНУ імені І.І. Мечникова, так і Льотної академії Національного авіаційного університету; результати дослідження були апробовані і впроваджені до освітнього процесу.

Результати голосування членів спеціалізованої вченої ради ДФ 20.106.2024 про присудження Соколовському Віктору Анатолійовичу ступеня доктора філософії з галузі знань 10 Природничі науки за спеціальністю 106 Географія:

«За» 5 членів ради,
 «Проти» 0 членів ради.
 «Утрималось» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада ДФ 49.106.2024 присуджує Соколовському Віктору Анатолійовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 10 Природничі науки за спеціальністю 106 Географія.

Голова спеціалізованої
 вченої ради, д.г.н., проф.

Підпис громад. Віталій Сич
 посада голови спец. ради
ЗАВІРЯЮ:
 Проректор ОНУ імені І. І. Мечникова
Запорожченко О. В.

Віталій СИЧ